

Roel Thijssen

Schaduwkoning

SPIONAGEROMAN OVER
EEN MEEDOGENLOOS COMLOT

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

I

Als eerste zag Lu Hanwei de spandoeken met de opschriften WEG MET, DOOD AAN en, toen hij beter keek, op één ervan de karakters voor zijn eigen naam. Hij bleef onwillekeurig staan, was hevig geschrokken, maar voelde onmiddellijk de druk in zijn rug om door te lopen. De menigte tierde en schold. Meisjes zwaaiden met hun exemplaar van *Het Rode Boekje*, alsof daarin het doodvonnis van de aangeklaagden al gedrukt was. Jongens brulden het hardst. Lu Hanwei had meer de indruk zijn eigen openbare terechtstelling te gaan meemaken, dan deel te nemen aan een sessie openbare zelfkritiek.

De militairen leken in de minderheid. Hogere officieren en soldaten keken star voor zich uit, met hun armen op de rug, alsof ze de invasie van de Rode Gardisten zo konden negeren. Nergens waren wapens te bekennen, maar het geroep van de indringers leek dodelijker dan een salvo uit een machinegeweer. Lu Hanwei probeerde in de pas te blijven lopen met de andere aangeklaagden. Hij trachtte een vorm van mimicry toe te passen door op te gaan in de groep. Pas te midden van de binnenplaats kwam die tot stilstand. De groep had geen andere keuze dan zich om te draaien en de joelende menigte onder ogen te komen.

Een jonge man met een pluizige sik nam het woord. Het duurde even voordat de overige Rode Gardisten stopten met roepen. Bezwerend stak hij zijn handen op. Daarna wees hij beschuldigend naar de groep militairen.

‘Kameraden, de tijd dat het Volksbevrijdingsleger een garantie was voor het slagen van de revolutie ligt achter ons. Ook in dit bastion van het volk is de oude klassenvijand binnengedrongen!’

Hij wachtte even op het effect van zijn woorden, dat niet lang uitbleef. De Gardisten begonnen weer te joelen. De meisjes schudden met hun vuisten in de lucht, alsof hen dat mannelijker maakte.

‘Als deze soldaten in ons leger willen dienen, zullen ze hun fouten moeten toegeven. Voorzitter Mao zegt dat iedereen mag leren van zijn vergissing, maar waarschuwt er ook voor dat we de slang niet aan onze borst mogen koesteren, omdat ze ons dan zal bijten.’

Lu Hanwei huiverde. Het gecombineerd gebruik van de twee citaten hield in dat de aangeklaagden er met een berisping vanaf konden komen, maar evengoed met een verbanning naar een verre provincie. Weer viel hem op hoe passief de militaire leiding erbij stond. Waarom was iedereen zo bang voor die groepen studenten en scholieren die overal maar naar binnen liepen en voor niets of niemand ontzag hadden? En van

die aanklachten snapte hij al helemaal niets. De Rode Gardisten waren de kantoren binnengedrongen. Enkelen hadden de vliegdocumenten van de basis in beslag genomen en gedurende het erdoorheen bladeren triomfantelijk met hun vingers op dingen gewezen. Het leek of ze van tevoren wisten waar ze naar zochten, had een van zijn collega's gezegd. 'Chen Junhao heeft opzettelijk extra lange vluchten gemaakt met zijn straaljager om zo veel mogelijk kostbare kerosine te verspillen. Zo heeft het proletariaat minder brandstof om zich te verdedigen als de imperialisten ons aanvallen.'

Als zijn oren konden klapperen, hadden ze het gedaan. Lu Hanwei zag met verbijstering hoe zijn collega naar voren stapte en zichzelf openlijk bekritiseerde. Hij gaf toe dat hij meer gevlogen had dan strikt noodzakelijk was geweest, maar hij ontkende een agent te zijn van een buitenlandse mogendheid. 'Beken! Beken!' scandeerde de troep Rode Gardisten. Ook een aantal landbouwers uit de omgeving, die ze hadden gedwongen met hen mee te komen naar de luchtmachtbasis, deed enthousiast mee.

Twee Gardisten liepen naar voren en dwongen Chen Junhao op de knieën. Vervolgens gaf een van hen hem een harde klap in zijn gezicht. De menigte begon nog harder te roepen dat hij moest bekennen. De piloot herhaalde zijn uitspraak. Uit zijn rechter-

mondhoek droop bloed. Toen de Gardist hem nog een klap wilde geven riep een van de officieren iets onverstaanbaars. Het slaan hield op.

Minutenlang ging het vraag- en antwoordspelletje door. Daarna had de ondervrager er blijkbaar genoeg van. Hij kondigde aan dat Chen Junhao zou worden heropgevoed door arbeid op het platteland. Pas toen lieten de twee Gardisten hem los en duwden hem weg alsof hij door het vonnis een besmettelijke ziekte had opgelopen. Onmiddellijk gleden hun blikken over de groep aangeklaagde piloten. Tot zijn schrik zag Lu Hanwei de ogen op hem gevestigd.

‘Kameraden, de klassenstrijd verloopt via families. Hier is een verrader van wie onze officieren hadden kunnen weten dat hij er een was!’

De jongeman met het pluizige baardje wees triomfantelijk naar Lu Hanwei. Hij wierp een snelle blik om zich heen en zag de opluchting in de ogen van zijn medebeschuldigen. Het zou toch niet waar zijn? Dit oude verhaal, dat eerst jarenlang als heldendaad was uitgelegd en nu ineens als een bewijs van ontrouw werd gezien?

Moedeloos liet hij zich meevoeren door de twee Gardisten. Om de menigte niet onder ogen te hoeven komen keek hij naar de muren die de binnenplaats van de kazerne omkaderden. Er zaten scheuren in de bakstenen. Voor het eerst vroeg hij zich af of de

soldaten die in de torens de wacht hielden het risico liepen dat de boel kon instorten zodat ze onder het puin bedolven zouden raken. Toch kreeg de rade-loosheid geen grip op hem. Hij besloot zich te weren. ‘Kameraden, Lu Hanwei is de zoon van Lu Han, een generaal in het leger van onze nationalistische vijanden.’

‘En de man die Kunming aan de communisten gaf, zonder dat er bloed vloeide’, riep Lu Hanwei.

‘Kop dicht! Jij mag alleen spreken als je iets gevraagd wordt.’

Het was geen moed die hem de kracht gaf zijn mond te openen, maar angst. Hij wist dat de Gardisten hem zouden mishandelen, misschien doodslaan als hij zweeg.

‘Lu Hanweis vader is een reactionair, een verrader van de arbeidersklasse die...’

‘Mijn vader is een held van de revolutie!’ brulde Lu Hanwei. ‘Een generaal in het Volksbevrijdingsleger, onderscheiden door maarschalk Lin Biao zelf, de opvolger van Voorzitter Mao.’

Het uitroepen van de namen van de Geliefde Leiders had het gewenste, verwarrende effect, maar hij wist dat het slechts even zou duren. Daarna zouden de Gardisten met dubbel zoveel ijver op hem inhakken. Hij speelde een veel te hoog spel dat de mensenmas-sa alleen maar kwader zou maken.

De aanvoerder met het baardje knipperde met zijn ogen. Doordat de aangeklaagde afweek van het scenario, wist hij als aanklager niet hoe hij verder moest gaan. Lu Hanwei putte moed uit de fantasieloosheid van zijn tegenstanders en riep uit: ‘Ik heb niks verkeerd gedaan!’

De woorden waren er al uit voor hij besepte de anderen in de kaart te hebben gespeeld. Een ontkenning maakte deel uit van het ritueel. Elke beschuldigde had tijd nodig om toe te geven dat hij verkeerd had gehandeld. Een van de officieren die alles zwijgend had aangezien redde zijn huid.

‘Genoeg! Overhandig Lu Hanwei aan de soldaten van het Volksbevrijdingsleger! Wij berechten hem zelf!’

Was het de autoriteit in de stem en de houding van de officier of de weerzin van de Gardistenleider zijn vingers te branden aan dit lastige geval? De aarzeling was van korte duur. De jongeman met het baardje rechte zijn rug, draaide zich in de richting van de officier en gaf uitdagend antwoord: ‘Durft iemand onze revolutionaire autoriteit te betwisten?’

Lu Hanwei waagde het op te kijken. Onmiddellijk kreeg hij een klap in zijn nek, zodat hij zijn hoofd weer boog. De officier reageerde niet meer. De leider van de bende ging verder met zijn beschuldigingen. ‘Lu Hanwei, je vader heeft het kapitalistische gif mis-

schien al uitgezweet, alleen jij niet. Je hebt geen respect voor de harde arbeid van de Chinese boeren en arbeiders. Jouw plaats is niet achter een stuurknuppel, maar achter een ploeg.’

In een flits zag Lu Hanwei zichzelf op een kaal veld in het noorden van China. De wind blies de losse aarde in de lucht. De koude bevroor zijn oren en vingers en kleurde ze rood. Mannen en vrouwen in gerafelde Mao-pakjes waren zwijgend en geknield aan het werk. Zou dit zijn leven worden? Hitte in de zomer, koude in de winter gedurende een eindeloze afwisseling, en elk jaar meer rimpels in zijn vel om het voortgaan van de tijd aan te geven?

Vier handen grepen zijn armen en trokken ze naar achteren. Pijscheuten doorkliefdten zijn schouders. Hij werd gedwongen om te knielen in een houding die ‘straaljagertje’ werd genoemd.

‘Beken, ellendige kapitalist! Beken, zodat je een passende straf kan ondergaan!’

Lu Hanwei voelde tranen opkomen, van pijn, van woede ook. Tegelijk met het vocht leek zijn toekomst uit zijn ooghoeken te druppelen. Het baardje grijsde. Hij genoot van zijn macht en van het vernederende schouwspel.

‘Genoeg!’ klonk het opnieuw. Er verscheen een gehandschoende hand op de arm van het baardje. De druk op Lu Hanweis armen nam af omdat zijn be-

wakers hun greep losten. De officieren waren naar voren gestapt. Ze toonden zich niet bang voor de Gardisten. De menigte stopte met joelen en wachtte de uitkomst van de staarsessie af. Blijkbaar voelde hun leider zich minder machtig in de plotselinge stilte. Hij knikte en de beide Gardisten lieten Lu Wanhei los en duwden hem in de richting van de militairen. Opgelucht strompelde hij met hen mee. Onderweg gooide iemand een steen en deze raakte hem vol op de zijkant van zijn gezicht. Het was het sein voor de uitzinnige menigte om opnieuw te beginnen met joelen. Hij draaide zich niet om. Het bloed dat langs zijn wang droop leek hem een lage prijs voor zijn ontsnapping aan een veel erger lot. De officier die hem had opgeëist wenkte hem. Ze liepen een gebouw in. De deur werd achter hem dichtgeslagen. Het geschreeuw werd buitengesloten, al twijfelde Lu Hanwei er niet aan dat de volgende piloot alweer beschimpt zou worden.

Ze keken vanachter een raam op de eerste verdieping naar wat zich op de binnenplaats afspeelde. Het glas leek een denkbeeldige bescherming te bieden tegen de dreiging die van de Rode Gardisten uitging. Toen hij zag hoe een van zijn collega's geslagen werd en

geen van de militairen ingreep, begreep Lu Hanwei pas aan welk gevaar hij ontsnapt was.

‘Waarom grijpt er nu niemand in? Waarom kunnen ze hém wel ongestraft aanklagen?’

De officier hield zijn armen op zijn rug. Zijn pet stond onbeweeglijk op zijn hoofd; het uniform paste kreukloos om zijn kleine gestalte. Als zijn lippen niet hadden bewogen, had hij voor een wassen beeld kunnen doorgaan.

‘De Gardisten staan onder bescherming van Voorzitter Mao zelf. Niemand blijft gespaard voor hun kritiek. We kunnen slechts hopen dat ze niet te veel op ons zullen aanmerken.’

Lu Hanwei voelde het geronnen bloed op zijn gezicht kleven. De stenenwerper had ook een tand kunnen breken. ‘Dank u dat u mij heeft gered.’

Hij mompelde het meer dan hij het zei. De officier reageerde niet. Lu Hanwei rukte zich met moeite los van het tafereel beneden hem en keek rond in het kantoor. Aan een wand hing een landkaart van China. De diverse luchtmachtbases stonden met spelden aangegeven. Aan een andere muur hingen grote portretten van Voorzitter Mao en maarschalk Lin Biao. Het houten bureau was overdekt met papieren, alsof de man die er aan werkte het halsoverkop had verlaten.

‘Je hebt een voorbeeldige staat van dienst, maar je af-